

Verslag 2022

Het Genootschap

De vereniging Amstelodamum is opgericht in 1900, en stelt zich ten doel de kennis en de belangstelling van het verleden en het heden van Amsterdam te bevorderen. Tot de doelstelling wordt uitdrukkelijk ook de bescherming van het gebouwde erfgoed van de stad gerekend. Het Genootschap streeft niet na winst te maken.

In de regel publiceert het Genootschap vier maal per jaar het tijdschrift *Amstelodamum* en één maal per jaar een *Jaarboek*, met daarin studies over de stad en haar bewoners. De hoofdredactie is in handen van Patricia van Ulzen, Renate Meijer vervult de functie van eindredacteur. De uitgever is Virtùmedia. De bestuursleden van het Genootschap organiseren ook excursies en lezingen.

Het Bestuur

Het bestuur van Amstelodamum bestond in 2022 uit de volgende leden:

Emmy Ferbeek, Voorzitter

Dos Elshout, Vicevoorzitter en Eerste secretaris

Marijke de Groot, Tweede secretaris

Wim Berkelmans, Penningmeester

Rutger Siemeling

Marianna van der Zwaag

Het bestuur vergadert gemiddeld zes keer per jaar. Afgezien van de publicaties van de vereniging - het tijdschrift en het Jaarboek - waarvoor de redactie inhoudelijk verantwoordelijk is, waren in 2022 geregeld terugkerende onderwerpen tijdens de vergaderingen: digitalisering en website, fondsenwerving en financiën, de activiteiten, excursies, werving van nieuwe leden, en plannen voor een *podcast*. Het bestuur werkt samen met o.a. het Stadsarchief Amsterdam, het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap en de Amsterdam Cultuur Historische Vereniging, waarbij leden over en weer aan activiteiten kunnen deelnemen.

Tijdschrift Amstelodamum en Jaarboek

Ook in 2022 kwamen er weer vier tijdschriften uit met artikelen die gebaseerd zijn op nieuw historisch onderzoek - de kernkwaliteit van Amstelodamum. Dat is niet altijd gemakkelijk, want veel academische onderzoekers geven de voorkeur aan Engelstalige *peer reviewed* tijdschriften. Desondanks waren ook dit jaar weer enkele vooraanstaande academici geïnteresseerd om bij ons te publiceren. Daarnaast kregen we interessante kopij van freelance onderzoekers, van wie sommigen nooit eerder in *Amstelodamum* hadden gepubliceerd. Het aantrekken van nieuwe auteurs is niet alleen belangrijk voor de kwaliteit en de variatie van de tijdschriften, maar ook voor onze naamsbekendheid. Want iedere auteur heeft een netwerk van lezers om zich heen.

In ieder nummer werd daarnaast een ‘Amsterdamse notitie’ gepubliceerd: een opiniërend stuk over een actueel onderwerp. Eén daarvan - een kritische analyse door erfgoeddeskundige Hanneke Ronnes van de voorgenomen verbouwing van het Amsterdam Museum - leverde veel reacties op. Naar aanleiding daarvan is besloten om in samenwerking met het Amsterdam Museum een openbare gespreksmiddag te organiseren over de verbouwing van het museum. Vanwege actuele ontwikkelingen is daar tot op heden nog geen gevolg aan gegeven.

Er is dit jaar in *Amstelodamum* een nieuwe rubriek gestart, geheten ‘Kort Amsterdams’ (vrij naar Amsterdammer Jan Wolkers). Hierin wordt in kort bestek steeds één object, ensemble of document onder de loep genomen. Dat geeft auteurs de mogelijkheid om vanuit een concreet voorbeeld een weids historisch perspectief te schetsen, en op microniveau de diepte in te gaan.

Ieder nummer bevatte ook weer de rubriek ‘Nieuwe publicaties. De keuze van Amstelodamum’, een selectief overzicht van nieuwe boeken over Amsterdam, dat de redactie samenstelt in samenwerking met de Stadsboekwinkel. De korte teksten over de inhoud van die publicaties werden dit jaar geschreven door hoofdredacteur Patricia van Ulzen en eindredacteur/assistent hoofdredacteur Renate Meijer.

De redactie was dit jaar zelf ook actief met het schrijven van stukken. Redacteurs Thijs Boers en Judith Brouwer schreven beiden artikelen, en redacteur Justyna Wubs-Mrozewicz schreef een recensie. Een groep redacteurs met verschillende expertises schreef samen een recensie van een nieuw beknopt overzicht van de geschiedenis van Amsterdam, van de hand van Peter Rietbergen.¹

Het *Jaarboek 2022* was gewijd aan het magnifieke project van het Stadsarchief, ‘Alle Amsterdamse Akten’, de digitale ontsluiting van het archief van de Amsterdamse notarissen. Met Maarten Hell als gastredacteur en twintig auteurs, onder wie zowel gelauwerde en ervaren als beginnende onderzoekers, en onze onvolprezen grafisch ontwerper Gijs Sierman, is dit een zeer interessant, veelzijdig en aantrekkelijk boek geworden. Het boek met als titel *Alle Amsterdamse Akten. Ruzie, rouw en roddels bij de notaris, 1578-1915* is de eerste publicatie over dit project.

¹ De inhoudsopgave van de nummers 1 tot en met 4 van 2022 staat in Bijlage 1.

De presentatie van het Jaarboek 2021 in De Bazel

Redactie

De redactie bestond in 2022 uit:

Patricia van Ulzen *hoofdredacteur*

Renate Meijer *assistent hoofdredacteur / eindredacteur*

Thijs Boers

Sarah Bosmans

Judith Brouwer

Merel Klein

Pauline Micheels

David Mulder

Erik Schmitz

Kees Verkerk

Justyna Wubs-Mrozewicz

Ledenbestand

Het aantal leden in december 2022 was 774 (in 2021: 791).

Financiën en fondsenwerving²

De financiële resultaten van de vereniging vertonen over de jaren heen geen grote schommelingen. De belangrijkste inkomstenbron is de contributie van de leden. Door een gestaag teruglopend ledental, dit jaar 2%, nemen de inkomsten langzaam af, maar dit is nog niet zorgwekkend. Daarnaast hebben zo'n 100 leden een extra donatie gedaan bij het betalen van de contributie, resulterend in een totaalbedrag van ruim 3.000 euro.

Aan de kostenkant zijn er wel wat meer fluctuaties. De kosten van de publicaties (tijdschriften en jaarboek) vertonen een gestage stijging door hogere kosten voor de druk- en materiaalkosten. Om deze reden is eind 2022 door het bestuur besloten om de contributie per 1 januari 2023 te verhogen, van 57,50 naar 62,50 euro.

Voor het *Jaarboek 2022* hebben we financiële ondersteuning aangevraagd en ontvangen van: de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (via het Stadsarchief Amsterdam), de Stichting dr. Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds, de Stichting Professor van Winter Fonds en de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap. Het totaal aan subsidies voor het jaarboek bedraagt € 8.500,=³. We zijn zeer erkentelijk voor deze bijdrages, die ons in staat hebben gesteld het boek op een hoog kwaliteitsniveau uit te geven.

Amsterdam Erfgoed Overleg

Amstelodamum maakt deel uit van het Amsterdam Erfgoed Overleg (AEO) - een contactgroep van de Amsterdamse erfgoedverenigingen. Het AEO is geen formeel besluitvormend en/of adviserend orgaan aan bijvoorbeeld de gemeente, en beschikt evenmin over een budget of secretariaatsondersteuning. Het AEO is een platform waar organisaties elkaar op de hoogte brengen en houden van lopende kwesties, kennis uitwisselen en gezamenlijke initiatieven ontplooiën, zoals acties voor behoud van erfgoed en raadsadressen. Rogier Noyon is onafhankelijk voorzitter. De bijeenkomsten vinden plaats in de Amstelkerk.

Belangrijk waren in 2022 de ontmoetingen met de wethouders Reinier van Dantzig (Woningbouw, Grond en Ontwikkeling Ruimtelijke Ordening en Erfgoed) en Alexander Scholtes (kreeg de portefeuille Erfgoed later dat jaar). Dossiers die geregeld ter tafel kwamen zijn: de renovatie- en verbouwingsplannen van het Amsterdam Museum, de renovatie van de kades, Trafohuizen, ontwikkelingen in Molenwijk, hoogbouw in Amsterdam, de organisatie van de jaarlijkse Monumentendagen.

² Zie Bijlagen 2a & 2b: Balans & Winst en Verliesrekening Amstelodamum.

³ De bijdrage van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie à € 5000,= is ten goede gekomen aan Amstelodamum via het Stadsarchief.

De stand van Amstelodamum in De Bazel, tijdens de Open Monumentendagen

Activiteiten in 2022

In 2022 is het Genootschap Amstelodamum in samenwerking met het Stadsarchief Amsterdam gestart met de Amstelodamumlezingen. Dit zijn in principe lezingen door auteurs van artikelen die in de tijdschriften of jaarboeken zijn verschenen, op zondagmiddag op het Bodeplein in het Stadsarchief. Het betreft zes lezingen per jaar, iedere maand een lezing vanaf oktober tot en met maart. De lezingen zijn gratis toegankelijk.

Onderstaande opsomming geeft een overzicht van alle activiteiten van het Genootschap in 2022.

- Zaterdag 26 maart 2022, **excursie** naar de Sluisbuurt/Sportheldenbuurt op Zeeburg. Een interessante excursie naar een nieuw stuk Amsterdam dat nog in aanbouw is: de Sluisbuurt op het Zeeburgereiland. Wandeling door de buurt onder leiding van stedenbouwkundige Mirjana Milanovic, hoofdontwerper bij de gemeente Amsterdam. Ook werd stilgestaan bij enkele beeldbepalende gebouwen in de aangrenzende Sportheldenbuurt.
- Maandag 11 april 2022, **lezing** 'Het Panoramagebouw in de Plantage 1880-1935' naar aanleiding van het Amstelodamum *Jaarboek 2021, Kunstzinnig vermaak in Amsterdam* door de auteurs Ester Wouthuysen en Sylvia Alting van Geusau. Locatie: Buurtcentrum Het Zwanenmeer, Beemsterstraat 491, 1024 BE te Amsterdam-Noord.
- Zaterdag 7 mei 2022, **Algemene Ledenvergadering** Genootschap Amstelodamum met aansluitend een lezing door Cees Paardekooper, in het Stadsarchief Amsterdam, Bodenzaal. Deze Ledenvergadering was de eerste onder leiding van onze nieuwe voorzitter Emmy

Ferbeek. Paardekooper hield zijn lezing over zijn boek *Kooplieden en stadspolitiek. Regimewisselingen in Amsterdam (1740-1840)*, dat zojuist was gepubliceerd bij uitgeverij Verloren.

Cees Paardekooper tijdens de Algemene Ledenvergadering

- Zaterdag 11 juni 2022, **lezing**: een toelichting van conservator Ludo van Halem bij de beeldtentoonstelling van Barbara Hepworth in de tuin van het Rijksmuseum.
- Zaterdag 18 juni 2022, **lezing** over Amsterdamse bruggen en kaden door David Derksen en Jorgen Veerkamp (Monumenten en Archeologie, gemeente Amsterdam), in het Stadsarchief Amsterdam Bodenzaal.
- Zaterdag 2 juli 2022, **vaartocht** met Wendeline Dijkman (De Gebouwendigs) - gekozen werd voor de oostkant van het IJ. Met medewerking van Rederij Plas, Damrak 28 A, Amsterdam.

Vaartocht, met rondleiding

- Zaterdag 17 september 2022, **excursie** naar museum [Embassy of the Free Mind](#), in het 'Huis met de Hoofden', Keizersgracht 124 te Amsterdam. Directeur Jozef Ritman verzorgde de rondleiding door het monumentale pand (gebouwd in 1622) en vertelde bevolgen over de Bibliotheca Philosophica Hermetica en de tentoonstelling.

Voordracht Jozef Ritman in 'Embassy of the Free Mind', in het Huis met de Hoofden

- Zaterdag 29 oktober 2022, **lezing en rondleiding** in Huis Willet-Holthuysen, Herengracht 605, Amsterdam.

- Zondag 11 december 2022, hield Erik Schmitz, conservator bij het Stadsarchief en redacteur van Amstelodamum, een **lezing** over de fototentoonstelling *Al die Amsterdamse mensen*, in het Stadsarchief Amsterdam, Bodeplein.

Eric Schmitz, tijdens zijn lezing over de fototentoonstelling 'Al die Amsterdamsche Mensen'

Namens het bestuur, Dos Elshout, augustus 2023

BIJLAGE 1: inhoud jaargang 109 (2022) tijdschrift *Amstelodamum*

1-2022

- Het Amsterdam van *Vincent Spiering*
- *Henk Vermande en Ernst Homburg*: De sterkwaterstokerij in Amsterdam in de zeventiende en achttiende eeuw
- *Koen Kleijn*: Wij moeten verbranden! Jacob Roelofs maakt de brand in de schouwburg mee
- *Nicoline van der Sijts*: Dialectverschillen binnen Amsterdam
- *David Geneste*: Op zoek naar de kwetsbare stad **Amsterdamse notitie - opinie en actualiteit**
- Nieuwe publicaties. De keuze van Amstelodamum.

2-2022

- Het Amsterdam van *Abdelkader Benali*
- *Ilja Nieuwland*: Dinosaurussen in Artis De creaties van reptielenoppasser Boudewijn Bollee
- *Henk Vermande*: Een bijzondere gevelsteen op de Prinsengracht 394 **Kort Amsterdams**
- *Robert Schillemans*: Joan Huydecopers contacten met schilders
- *Yteke Spoelstra*: Kunst die geruisloos verdwijnt uit de openbare ruimte **Amsterdamse notitie - opinie en actualiteit**
- **Recensies Boeken**: *Wilma van Giersbergen*: Tineke van Loosbroek en Jan de Vries, *Betsy Repelius. Brieven aan Marie du Saar, 1891-1911*. Verloren, Hilversum, 2021
- Nieuwe publicaties De keuze van Amstelodamum.

3-2022

- Het Amsterdam van *Herman Hertzberger*
- *Milja van Tielhof*: Schoon genoeg? Wassen in het Aalmoezeniersweeshuis 1666-1760
- *Thijs Boers*: Een Manhafte Capitein **Kort Amsterdams**
- *Cees Paardekooper*: Het Willige Rasphuis / Nieuwe Werkhuis aan de IJgracht (1650-1782) Product van een verlichte bestuurspraktijk?
- *Hanneke Ronnes*: Een noodzakelijke modernisering van het Amsterdam Museum of gedeeltelijke sloop van een rijksmonument? **Amsterdamse notitie - opinie en actualiteit**
- **Recensies Boeken**: *Justyna Wubs-Mrozewicz*: Bas de Melker, *Metamorfose van stad en devotie. Ontstaan en conjunctuur van kerkelijke, religieuze en charitatieve instellingen in Amsterdam in het licht van de stedelijke ontwikkeling, 1385- 1435*, Verloren, Hilversum, 2021; *Thijs Boers, Merel Klein, Renate Meijer, Patricia van Ulzen en Justyna Wubs-Mrozewicz*: Peter Rietbergen, *De Geïllustreerde Geschiedenis van Amsterdam*. Bekking & Blitz, Amersfoort, 2021
- Nieuwe publicaties. De keuze van Amstelodamum.

4-2022

- Het Amsterdam van *Jan Molema*
- *Judith Brouwer en Harm Nijboer*: De ‘fameuse’ Aarland Ballochius Een turbulent leven in de ‘demi-monde’ van Amsterdam en Den Haag

- *Paul Gorter*: Mondriaan of Repelius? **Kort Amsterdams**
- *Wijnand Galema*: Een eigen domein voor de zelfstandige vrouw Woongebouw de Klokkenhof aan het Surinameplein
- *Eva van Leeuwen*: Versteende schaamte **Amsterdamse notitie - opinie en actualiteit**
- **Recensies Boeken**: *Charles van den Heuvel*: Angela Vanhaelen, *The Moving Statues of Seventeenth-Century Amsterdam. Automata, Waxworks, Fountains, Labyrinths*, The Pennsylvania State University Press, University Park Pennsylvania, 2022; *Aad Streefland*: Sytze van der Veen, *De wereld van Jantje. Felix Hess schilder en tekenaar 1878-1943*, Amsterdam, Amphora Books, 2022.
- Nieuwe publicaties. De keuze van Amstelodamum.